

II T – j.angielski – rozszerzony

Word building – suffixes.

!!!! ZADANIE : Make notes, please.

Send the photo of your notes till May 21 st,2020 (Proszę przesać prace do 21.05.2020r.)

Tworzenie przymiotników i rzeczowników w języku angielskim to dość prosty temat. Możemy zmieniać znaczenie danego słowa przez dodanie do niego przyrostka. Przyrostek, czyli słowo lub sylaba dodane na końcu wyrazu. Warto je poznać, bo naprawdę upraszczają posługiwanie się angielskim. Czasami nie tylko zmienia się znaczenie słowa, ale również część mowy np. z czasownika tworzy się **rzeczownik** lub **przymiotnik**, lub z rzeczownika tworzy się przymiotnik itp.

Zobacz niektóre przyrostki, które tworzą **przymiotniki**

Zatem pierwszym niech będzie przyrostek **-ful**, który występuje w wielu popularnych słówkach. Zobacz przykłady:

-ful – przyrostek ten można przetłumaczyć jako „pełen czegoś”

Przykład:

słowo *beauty* – piękno, po dodaniu przyrostka **-ful** – *beautiful*, rzeczownik zamienia się w **przymiotnik** i znaczy – piękno (samogłoska „y” podobnie jak przy tworzeniu [regularnej liczby mnogiej](#) zamienia się w „i”)

lub

słowo *cheer* – radość, co w konsekwencji po dodaniu przyrostka **-ful** – *cheerful*, sprawia, że rzeczownik zamienia się w przymiotnik i znaczy – radosny.

-less – przyrostek ten można przetłumaczyć jako „bez czegoś”

Przykład:

słowo *home* – dom, po dodaniu przyrostka **-less** – *homeless*, przez co rzeczownik zamienia się w przymiotnik i znaczy po polsku – bezdomny.

Przykład tworzenia rzeczowników

-er – przyrostek ten tworzy zwykle nazwę osoby, która coś wykonuje (**rzeczownik**).

Przyrostek ten będzie odpowiadał polskiemu przyrostkom: -acz, -arka, -arz, -ik, -nik.
Wymienione polskie przyrostki zwykle występują w nazwach zawodów, podobnie będzie z angielskim przyrostkiem **-er**. Można mu nadać znaczenie „ten który...”

Przykład:

słowo *(to) buy* – kupować. Po dodaniu przyrostka **-er** – **buyer**, i dlatego czasownik zmienia się w rzeczownik i znaczy – kupiec (ten który kupuje),
lub

słowo *(to) teach* – uczyć. Po dodaniu przyrostka **-er** – **teacher**, w konsekwencji czasownik zmienia się w rzeczownik i znaczy – nauczyciel (ten który uczy),
lub

słowo *(to) sing* – śpiewać – czasownik. Po dodaniu przyrostka **-er** – **singer** – co w ten sposób sprawia, że czasownik zmienia się w rzeczownik a powstałe słowo znaczy – piosenkarz (ten który śpiewa).

Podobnie jest z innymi zawodami:

- **Baker** – piekarz, od czasownika *(to) bake* – piec.
- **Cleaner** – sprzątacze, od czasownika *(to) clean* – czyścić.
- **Speaker** – mówca, od czasownika *(to) speak* – mówić.
- **Writer** – pisarz, od czasownika *(to) write* – pisać.

Tworzenie nazw przedmiotów (rzeczowników)

Identycznie jest kiedy chcesz tworzyć nazwy przedmiotów użytkowych, gdzie dodając do czasownika przyrostek **-er** powstaje nazwa danej rzeczy, czyli rzeczownik:

- **Opener** – otwieracz, od czasownika, *(to) open* – otwierać
- **Cutter** – nóż do cięcia, krawiec, od czasownika, *(to) cut* – ciąć.
- **Printer** – drukarka, od czasownika, *(to) print* – drukować.
- **Beater** – trzepaczka, tłuczek, od czasownika, *(to) beat* – uderzać, tłuc.
- **Cleaner** – środek czyszczący, oczyszczarka – od czasownika *(to) clean* – czyścić.
- **Washer** – pralka, dish-washer – zmywarka (*dish* – naczynie, *dishes* – naczynia) od czasownika, *(to) wash* – myć, prać.
- **Speaker**, lub **loudspeaker** – głośnik, od czasownika *(to) speak* – mówić.

Samo słówko *loud* oznacza w angielskim „głośny”, „hałaśliwy”, prawdopodobnie zostało ono dodane, aby uniknąć pomyłek przy używaniu samego słówka *speaker* dla głośnika i dla mówcy, czy mówczyni.

Aby stworzyć słowo opisujące zawód, dodawanie **-er**, to nie jedyny sposób.

Inne przyrostki do tworzenia zawodów

Zobacz kolejny przyrostek, który temu służy:

–*ian* – to kolejny przykład przyrostka używanego w słowach, w których do czynienia mamy z profesją wykonywaną przez daną osobę.

Przykład:

Słowo *mathematics* – matematyka. Po dodaniu przyrostka –*ian* w rezultacie otrzymujemy nowy rzeczownik, zawód – *mathematician* – matematyk.

Zauważ, że tutaj też ulega zmianie pisownia (ucieka literka „s”).

Inne, podobnie tworzone słowo to: *politics* – polityka. Po dodaniu przyrostka –*ian*, dlatego otrzymujemy nowy rzeczownik, określającego działacza politycznego – *politician* – polityk.

Zobacz inny przykład tyle, że tym razem „magiczny”. Słowo *magic* – magia, czary.

Po dodaniu do niego przyrostka –*ian* otrzymujemy rzeczownik, co w konsekwencji tworzy słowo opisujące zawód człowieka, który prezentuje sztuki magiczne – *magician* – magik.

Kolejne magiczne tworzenie przymiotników

Ale, przy słowie *magic* nie mogłem zapomnieć o kolejnym przyrostku –*al*.

–*al* – przyrostek, który znaczy „odnoszący się do czegoś”. I tak nasze słówko *magic* – magia – rzeczownik, który po dodaniu tego przyrostka zmienia się w rezultacie w przymiotnik *magical*, co znaczy po polsku – magiczny. Inny przykład, w którym wykorzystywany jest przyrostek –*al* to słowo *history*. Niemniej jednak, po dodaniu przyrostka następuje mała zmiana „y” na „i”, a słówko zmienia się w: *historical* i po polsku znaczy „historyczny”.

– *ness* – stosowany podobnie jak –*ful* i znaczy „pełen czegoś”

Przykład:

słowo *clean* – czysty, po dodaniu przyrostka –*ness* – *cleanness*, w rezultacie przymiotnik zamienia się w rzeczownik i znaczy – czystość.

Combo tworzenie rzeczowników i przymiotników czyli połączenia kilku przyrostków w jednym słowie

Istnieją również przykładowo podwójne połączenia przyrostków, takie jak:

- *sleep* – sen
- *sleepless* – bezsenny
- *sleeplessness* – bezsenność

jak również

- *hope* -nadzieja
- *hopeless*- beznadziejny
- *hopelessness* – beznadziejność

Dekoder nowych słów

Warto jest znać tego typu przyrostki, gdyż kiedy zobaczysz nowe słowo z wymienionymi powyżej przyrostkami zrozumiesz je łatwiej, znając już trzon danego słowa. Tworzenie przymiotników i rzeczowników nie będzie dla Ciebie tajemnicą. Nie musisz od razu poznawać wszystkich przyrostków, dzięki którym poznasz nowe słowa.

Zobacz wpis o podstawowych przedrostkach [Tutaj](#).

Szukaj:

Tworzenie rzeczowników (Noun formation)

Dużą część rzeczowników można rozpoznać po charakterystycznych dla nich końcówkach. Rzeczowniki takie powstają z różnych części mowy.

Najczęściej spotykane końcówki tworzące rzeczowniki:

–**AGE** (czasownik +age)

cover – *coverage* (relacja, doniesienie)

marry – *marriage* (małżeństwo)

pass – *passage* (przejście)

post – *postage* (opłata pocztowa)

store – *storage* (magazynowanie)

use – *usage* (użytkowanie, używanie)

–**AL** (czasownik + al)

bury – *burial* (pogrzeb)

dismiss – *dismissal* (zwolnienie, odrzucenie)

propose – *proposal* (propozycja)

refuse – *refusal* (odmowa, odrzucenie)

remove – *removal* (usunięcie)

survive – *survival* (przetrwanie, przeżycie)

–**ANCE** (czasownik + ance)

appear – *appearance* (wygląd)

assist – *assistance* (pomoc)

enter – *entrance* (wejście)

insure – *insurance* (ubezpieczenie)

perform – *performance* (przedstawienie, działanie)

resist – *resistance* (opór)

–**ANCE** (przymiotnik + ance)

reluctant – *reluctance* (niechęć)

important – *importance* (ważność, doniosłość)

tolerant – *tolerance* (tolerancja)

distant – *distance* (odległość)

significant – *significance* (znaczenie)

–**DOM** (rzeczownik + dom)

bore – *boredom* (nuda)

star – *stardom* (gwiazdorstwo)

king – *kingdom* (królestwo)

–**DOM** (przymiotnik + dom)

free – *freedom* (wolność)

wise – wisdom (mądrość)

–**ENCE** (czasownik + ence)

coincide – coincidence (zbieg okoliczności)

correspond – correspondence (korespondencja, zgodność)

exist – existence (istnienie)

offend – offence (przestępstwo, wykroczenie)

prefer – preference (preferencja)

violate – violence (przemoc, gwałtowność)

–**ENCE** (przymiotnik + ence)

different – difference (różnica)

evident – evidence (dowód)

independent – independence (niezależność, niepodległość)

silent – silence (cisza)

innocent – innocence (niewinność)

–**HOOD** (rzeczownik + hood)

adult – adulthood (dorosłość)

brother – brotherhood (braterstwo)

child – childhood (dzieciństwo)

man – manhood (męskość)

mother – motherhood (macierzyństwo)

neighbour – neighbourhood (sąsiedztwo)

priest – priesthood (kapłaństwo)

–**ITY** (przymiotnik + ity)

equal – equality (równość, równouprawnienie)

popular – popularity (popularność)

punctual – punctuality (punktualność)

similar – similarity (podobieństwo)

vain – vanity (próżność, marność)

–**MENT** (czasownik + ment)

advertise – advertisement (reklama)

announce – announcement (ogłoszenie)

develop – development (rozwój)

disappoint – disappointment (rozczarowanie)

entertain – entertainment (rozrywka)

govern – government (rządzenie, rząd)

move – movement (ruch)

–**NESS** (przymiotnik + ness)

bald – baldness (łysina)

blind – blindness (ślepotą)

fit – fitness (sprawność fizyczna, dobra forma, kondycja)

foolish – foolishness (głupota)

friendly – friendliness (życzliwość)

good – *goodness* (dobroć)

happy – *happiness* (szczęście)

ill – *illness* (choroba)

kind – *kindness* (uprzejmość, dobroć)

lonely – *loneliness* (samotność)

ugly – *ugliness* (brzydota)

weak – *weakness* (słabość)

–**SION** (czasownik + sion)

collide – *collision* (zderzenie, kolizja)

conclude – *conclusion* (wniosek)

divide – *division* (podział)

explode – *explosion* (wybuch)

impress – *impression* (wrażenie)

revise – *revision* (korekta, powtórka)

–**SIS** (czasownik + sis)

analyse – *analysis* (analiza)

diagnose – *diagnosis* (diagnoza)

paralyse – *paralysis* (paraliż)

–**SHIP** (rzeczownik + ship)

ensor – *ensorship* (cenzura)

citizen – *citizenship* (obywatelstwo)

fellow – fellowship (wspólnota)

friend – friendship (przyjaźń)

member – membership (członkostwo)

owner – ownership (własność),

partner – partnership (partnerstwo)

relation – relationship (stosunki, relacje, kontakty)

scholar – scholarship (stypendium)

–TION (czasownik + tion)

act – action (działanie)

accuse – accusation (oskarżenie)

collect – collection (kolekcja, zbór)

continue – continuation (kontynuacja)

digest – digestion (trawienie)

elect – election (wybory)

examine – examination (egzamin, badanie, przesłuchanie)

imagine – imagination (wyobraźnia)

inform – information (informacja)

inspect – inspection (kontrola)

introduce – introduction (wprowadzanie)

protect – protection (obrona, ochrona)

qualify – qualification (kwalifikacje)

react – reaction (reakcja)

revolt – revolution (rewolucja)

suggest – *suggestion* (propozycja, sugestia)

translate – *translation* (tłumaczenie)

–**URE** (czasownik + ure)

create – *creature* (stworzenie, istota)

fail – *failure* (niepowodzenie)

please – *pleasure* (przyjemność, zadowolenie)

press – *pressure* (ciśnienie, nacisk, presja)

sign – *signature* (podpis)

Najczęściej spotykane końcówki tworzące rzeczowniki określające ludzi:

–**EE**

addressee (adresat), *divorcee* (rozwodnik/rozwódka), *employee* (pracownik), *interviewee* (respondent), *trainee* (stażysta).

–**ER**

composer (kompozytor), *defender* (obrońca), *employer* (pracodawca), *footballer* (piłkarz), *leader* (przywódca, lider), *loser* (przeegrany, uszkodzony), *manager* (kierownik), *player* (gracz, wykonawca, uczestnik), *teacher* (nauczyciel), *trainer* (trener), *worker* (pracownik), *writer* (pisarz).

–**IAN**

beautician (kosmetyczka), *comedian* (komik), *electrician* (elektryk), *historian* (historyk), *musician* (muzyk), *physician* (lekarz), *politician* (polityk).

–**IST**

artist (artysta), *florist* (kwiaciarz), *guitarist* (gitarzysta), *idealist* (idealista), *journalist* (dziennikarz), *linguist* (językoznawca), *motorist* (kierowca), *physicist* (fizyk), *pianist* (pianista), *scientist* (naukowiec), *socialist* (socjalista).

–OR

actor (aktor), *competitor* (konkurent, rywal), *creator* (twórca), *director* (dyrektor, reżyser, kierownik), *doctor* (lekarz), *professor* (profesor), *sailor* (żeglarz), *translator* (tłumacz), *visitor* (gość, odwiedzający).

Formy żeńskie z końcówką –ess

W języku angielskim niektóre rzeczowniki występują zarówno w rodzaju męskim, jak i żeńskim. Są to rzeczowniki nazywające ludzi i zwierzęta. Formy żeńskie takich rzeczowników często powstają poprzez dodanie odpowiedniej końcówki, np. –ess do ich formy męskiej. Przykłady takich rzeczowników znajdziesz w poniższym zestawieniu.

Forma męska	Forma żeńska
<i>actor</i> – aktor	<i>actress</i> – aktorka
<i>author</i> – autor	<i>authoress</i> – autorka
<i>emperor</i> – cesarz	<i>empress</i> – cesarzowa
<i>god</i> – Bóg	<i>goddess</i> – bogini
<i>master</i> – pan	<i>mistress</i> – pani
<i>poet</i> – poeta	<i>poetess</i> – poetka
<i>prince</i> – książę	<i>princess</i> – księżniczka
<i>tiger</i> – tygrys	<i>tigress</i> – tygrysica
<i>waiter</i> – kelner	<i>waitress</i> – kelnerka

Część form z końcówką –ess, np. *poetess* czy *authoress* uważa się za przestarzałe, dlatego coraz rzadziej się ich używa, w zamian stosując formy męskie (*poet*, *author*).

<https://szlifujangielski.pl/ucz-sie/gramatyka/czesci-mowy-part-of-speech/rzeczownik-noun/tworzenie-rzeczownikow-noun-formation/>

Pozdrawiam

